

Цимбалюк Владислава Юріївна,
студентка 4 курсу 9 факультету
4 групи НЮУ ім. Я. Мудрого

Черняєва Дар'я Олександрівна,
молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Конкурентоспроможність країни на світових ринках товарів та послуг сьогодні неможливо уявити без широкого використання об'єктів інтелектуальної власності. З економічної точки погляду основне призначення інтелектуальної власності є отримання прибутку чи іншої користі від використання її об'єктів. Для цього необхідно ввести їх до господарського обігу на національному та глобальному ринках, після якої вони перетворюються на специфічний товар. Саме комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності передбачає взаємовигідні дії всіх учасників цього процесу перетворення з метою отримання прибутку чи іншої економічної вигоди.

Перехід України на інноваційний шлях є можливим лише за умови ефективного впровадження у практику господарювання результатів фундаментальних та прикладних досліджень вітчизняних ВНЗ, які на сьогоднішній день ведуть не тільки освітянську та наукову діяльність, а й інноваційну.

Проведення наукових досліджень ВНЗ та використання їх результатів автоматично не забезпечують активізацію інноваційних

процесів в економіці країни. Для того, щоб отримані науково-технічні розробки були профінансовані та впроваджені в господарську діяльність, треба переконати бізнес-структури та державу загалом в їх доцільності та ефективності.

До основних факторів, які стримують комерціалізацію наукових розробок ВНЗ в Україні слід віднести:

- нерозвиненість інфраструктури;
- незначне просування результатів наукових досліджень на ринку;
- відсутність діючого механізму взаємодії університетів та бізнесу;
- низький рівень попиту на наукомістку продукцію з боку вітчизняних бізнес-структур;
- недостатність фінансових ресурсів;
- дефіцит у вчених необхідних знань щодо захисту інтелектуальної власності, комерціалізації наукових розробок;
- недосконалість вітчизняного законодавства у сфері створення малих інноваційних підприємств при ВНЗ;
- відсутність системного підходу до управління інноваційною діяльністю як на макро-, так і на макrorівнях [1].

Найбільш поширеною причиною низької інноваційної активності в Україні є відсутність діючого механізму взаємодії ВНЗ та підприємств. У зв'язку з цим актуальним є питання, пов'язане з усуненням розриву між стадіями інноваційного процесу та впровадженням його у практичну діяльність.

Для виходу з цього положення Український науково-технологічний центр (УНТЦ) запропонував і фінансово підтримує спосіб комерціалізації інтелектуальної власності в ВНЗ шляхом створення партнерських проектів, startup-компаній та промислових ліцензій. Вже деякі навчальні заклади створили такі компанії, наприклад, КНУ ім. Т. Шевченка та ХНУРЕ. Основними перевагами startup-компаній є доведення розробленої технології до стадії готового бізнесу, тобто в університетах з'являється додаткова можливість отримання доходу від продажу такої новації [2]. Але більшості з таких університетів у структурі відсутній підрозділ, який би відповідав за передачу університетських розробок споживачам з вигодою саме

для себе, тобто відсутня орієнтація на отримання результату, який би мав прикладний характер.

Сьогодні є доцільним використання вітчизняними вузами попиту інновації, яка передбачає вивчення потреб ринку та бізнесу і створення на цій основі наукових розробок, що відповідають їх запитам. Сам же процес передачі університетських технологій можна організувати шляхом створення при підтримці держави структур, які б забезпечили взаємодію науки і бізнесу. Зокрема, з метою активізації інноваційних процесів в Україні були створені: центри інновацій та трансферу технологій, наукові та навчальні центри, науково-впроваджувальні підприємства, консультативні центри. Також була створена Українська інтегрована система трансферу технологій, яка призначена для накопичення та забезпечення оперативного обміну інформацією між розробниками і споживачами інноваційної продукції. Але всі ці створення не призвели до потужної активації процесу комерціалізації наукових розробок. Саме ВНЗ насамперед повинні бути зацікавлені у формуванні ефективних механізмів передачі на комерційній основі результатів наукових досліджень, а держава повинна створити для цього сприятливі умови.

Проблему передачі і використання результатів інтелектуальної власності в промисловості можна вирішити взявши за зразок приклад моделі більш розвинутих у цій сфері країн, шляхом створення, наприклад, національних інноваційних систем (НІС). НІС – це сукупність національних державних, приватних та громадських організацій, механізмів їх взаємодії, в рамках яких проводиться діяльність по створенню, просуванню і використанню промисловістю об'єктів інтелектуальної власності [3]. Таку систему не потрібно копіювати, а лише взяти в основу, Україні з її надбанням та досвідом технологічної держави потрібен власний інноваційний підхід – необхідно створити цілісну систему, в якій будуть взаємодіяти ВНЗ та підприємства.

Правильний вибір стратегії комерціалізації є одним із суттєвих факторів успішної реалізації програми. Для ефективного проведення комерціалізації інтелектуальної власності у ВНЗ необхідно:

- системне застосування комплексу різноманітних інформаційних та освітніх моделей, форм та методів;

- вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері використання інтелектуальної власності, враховуючи світову практику;
- створення досконалого механізму захисту прав інтелектуальної власності, враховуючи міжнародні норми та принципи;
- державна підтримка інноваційного розвитку підприємств;
- комерціалізація запатентованих науково-технічних досягнень;
- створення національної системи підготовки та перепідготовки фахівців у сфері розробки та використання об'єктів інтелектуальної власності;
- безпосередньої взаємодії вищих навчальних закладів з приватними бізнес-структурами;
- використання принципів інноваційного менеджменту та маркетингу [5].

Прийняття та впровадження зазначених заходів сприятиме розвитку вітчизняної економіки у напрямі становлення технологічно розвинутого інформаційного суспільства. Що в свою чергу надасть можливість розвивати цивілізований ринок об'єктів права інтелектуальної власності в Україні та забезпечити конкурентоздатність вітчизняних інноваційних товарів на світових ринках. Крім того, це дозволить створювати нові робочі місця і товари з більшою доданою вартістю, більш ефективно використовувати вітчизняний та іноземний капітал у цій сфері, а також запобігатиме відтоку вітчизняних висококваліфікованих спеціалістів за кордон.

Література:

1. Цибульов П. М. Бар'єри на шляху комерціалізації результатів наукових досліджень в Україні / П. М. Цибульов, В. Ф. Корсун // *Наука та інновації*. Науково-практичний журнал. – 2009. – №6 (Т.5). – С. 87–96.)
2. Шульгин Д. Б. Трансфер университетских технологий / Д. Б. Шульгин. – Екатеринбург : ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2004. – 123 с.
3. НТР и мировая политика. – М.: МГИМО – Университет, 2010 – 252 с.
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Статистичний збірник. – К.: Державний комітет статистики України, 2009. – 365 с.
5. Вовк В. Комерціалізація інноваційної продукції у міжнародному бізнесі / В. Вовк, М. Серпухов // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. – 2011. – № 33. – С. 78-81.